

**ОСОБЛИВОСТІ ТЕЧІЇ РІДИН ЗМІННОЇ В'ЯЗКОСТІ ПО
ТРУБОПРОВОДУ РІЗНОЇ ФОРМИ ПОПЕРЕЧНОГО ПЕРЕТИНУ**

**FEATURES OF THE FLOW OF LIQUIDS OF VARIABLE VISCOSITY
BY THE PIPELINE OF A VARIOUS FORM OF TRANSVERSE SECTION**

*Канд. техн. наук А.О. Задорожний¹, канд. техн. наук А.П. Ковревський¹,
канд. техн. наук Ю.В. Човнюк², докт. техн. наук М.П. Ремарчук³
¹Харківський національний університет будівництва і архітектури (м. Харків)
²Національний університет біоресурсів і природокористування України (м.Київ)
³Український державний університет залізничного транспорту (м. Харків)*

*A.A. Zadorozhnyi¹, PhD (Tech.), A.P. Kovrevski¹, PhD (Tech.),
Y.V. Chovnyuk², PhD (Tech.), N.P. Remarchuk³, D. Sc.(Tech.)
¹Kharkiv National University of Construction and Architecture (Kharkiv)
²National University of Life Sciences and Environment of Ukraine (Kyiv)
³Ukrainian State University of Railway Transport (Kharkiv)*

Створення умов для раціональної течії бінгамівських (неньютонівських) рідин, таких як бетонні і розчинні суміші, в трубопроводі круглого і інших видів поперечного перетину в процесі їх транспортування різними видами обладнання, на сьогоднішній день є маловивченими. Особливу увагу звертає на себе той факт, що процес подачі таких в'язкопластичних середовищ в трубопроводі обумовлений їх специфічними особливостями. Вибір моделі течії в'язкопластичних середовищ (рідин) дозволяє в подальшому обґрунтовано підійти до вибору характеристик "насос - трубопровід".

При дослідженні процесів, що протікають у вище вказаних рідинах, бетонні і розчинні суміші розглядаються як середовище Шведова-Бінгама. В'язкопластичне середовище є багатокомпонентним середовищем, що підкоряється реологічним законам течії бінгамівських рідин, і така модель може бути застосована в обмеженому діапазоні швидкостей зміщення шарів рідини [1, 2, 3, 4, 5].

Мета роботи є визначення закономірності руху бетонних і розчинних сумішей в різних положеннях трубопроводу, зокрема горизонтального положення, виходячи з в'язкості, що змінюється при русі середовища по довгих трубах наприклад: для круглого поперечного перетину.

Вирішення мети характеризується визначенням необхідної потужності для забезпечення процесу транспортування розчинних та бетонних сумішей при умові заданої продуктивності на вході в трубопровід.

При розрахунках пропускної спроможності розчино-бетонопроводів і необхідної потужності нагнітального обладнання необхідно враховувати властивості бетонів і розчинів як бінгамівських середовищ. Для останніх найважливішою характеристикою є тангенціальне напруження в шарі

рідини τ_y . Один із можливих закономірностей зміни τ_y для в'язкопластичних середовищ в залежності від швидкості руху рідини $\dot{\gamma}$, показано на рис. 1.

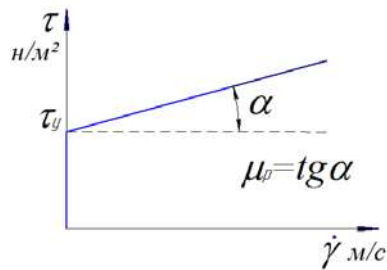

Рис. 1. Можливий характер зміни τ_y для в'язкопластичних рідин

Продуктивність трубопроводу (витрати) можна визначити за формулою:

$$Q'_p = \frac{\pi R^3 \cdot \tau_w}{\mu_p} \left(\frac{1}{4} - \frac{\tau_y}{3\tau_w} \right). \quad (1)$$

Середня швидкість рідини по перетину трубопроводу дорівнює:

$$u_{cp} = \frac{Q_p}{\pi R^2} = \frac{R \cdot \tau_w}{\mu_p} \left(\frac{1}{4} - \frac{\tau_y}{3\tau_w} \right). \quad (2)$$

Витрата рідини $Q_p = Q'_p$ приймається на підставі знання величини переміщення поршня пристрою, що нагнітає та створює на вході в трубопровід тиск p_0 . Тоді потужність дорівнює:

$$W_p = \pi R^2 \cdot p_0 \cdot u_{cp}. \quad (3)$$

Якщо витрата буде Q_p постійна, то і середня швидкість u_{cp} повинна бути постійною в будь-якому перетині:

$$u_{cp} = \frac{R \cdot \tau_w}{\mu_p} \left(\frac{1}{4} - \frac{\tau_y}{3\tau_w} \right). \quad (4)$$

Звідси отримуємо вираз для τ_w , пов'язане з μ_p (при фіксованому τ_y) [6]:

$$\tau_w = 4 \left(\frac{u_{cp} \cdot \mu_p}{R} + \frac{\tau_y}{3} \right). \quad (5)$$

[1] У.Л. Уилкінсон, *Неньютоновские жидкости* (Издательство Мир, Москва, 1964 – 216 с.)

[2] А.В. Гноевой, Д.М. Климов, В.М. Чесноков, *Основы теории течений бингамовских сред* (Издательство ФИЗМАТЛИТ, Москва, 2004 – 272 с.)

[3] Б.М. Смольский, З.П. Шульман, В.М. Гориславец, *Реодинамика и теплообмен нелинейно-вязкопластичных материалов* (Издательство Наука и техника, Минск, 1970 – 240 с.)

[4] В.В. Гориславец, Б.М. Смольский, З.П. Шульман, *Конвективный теплообмен при ламинарном течении композитных материалов в круглой трубе* (В книге: Тепло-и массоперенос, Издательство Наука и техника, Минск, 1968- Т.3)

[5] З.П. Шульман, *Одно феноменологическое обобщение кривой течения вязкопластичных реостабильных дисперсных систем* (В книге: Тепло-и массоперенос, Издательство Наука и техника, Минск, 1968- Т.10)

[6] А.А. Задорожный, А.П. Ковревский, *Анализ процесса движения бингамовских жидкостей по трубопроводам круглого сечения* (Збірник наукових праць УкрДУЗТ, Харків, 2017, Вип. 168 – С. 44-49)